

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:

Cím: *Budapest egyesítésének ötvenedik évfordulója*

Forrás: *Az üzlet*

Bp

1923. 11. 20.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

Osztályozás

Tárgy

9.439

Hely

"1872/1923"

Budapest egyesítésének ötvenedik évfordulója.

Az ötven év előtti budapesti kereskedelem. — Miért nem adta ki a tanács a város utolsó ötven esztendejéről irt könyvet?

Ötven évvel ezelőtt, amikor Pest, Buda és Óbuda egyesültek egymással, gazdasági válság volt, akár csak ma. Bécsben május 9-én volt a tőzsdén az emlékeztető nagy krach, az a pesti tőzsdén is nagy veszteségek érték az embereket. Rossz volt a termés és a kereskedők nem győztek eleget panaszkodni. Kitént ez abból a német nyelvű évi jelentésből, melyet a budapesti kereskedelmi és iparkamara az 1873. évről kiadott s melyet akkori titkára (a főtitkári cím még akkor ismeretlen volt) dr. Szvetenay Miklós szerkesztett. Egy emlékiratot is készített a kamara, melyben a budapesti kereskedelem bajairól és a segítség kívánt módjáról irt.

Magának a főváros akkori urainak is nagy gondot okozott a budapesti kereskedelem válságos helyzete. Röviddel az egyesítés után a bizottsági tagok egy része értekezletet tartott s ezen az értekezleten egy a törvényhatóságokhoz intézendő, a budapesti kereskedelem emelése érdekében szerkesztett indítványban állapodtak meg.

»Budapest főváros gyors emelkedésének egyik főrugója — mondja a bizottsági tagok ötven év előtti indítványa — vagyonosodásának egyik főtenyezője és egyuttal jövődelmének egyik főforrása a kereskedelem.«

Elemi igazság ez, melyet ötven év múlva megiszívlhetnek a város mai urai.

Az indítvány főleg a terménykereskedelem siralmas helyzetéről beszél. Elmondja, hogy a nemrég virágzó gabona-

kereskedés ma már csak tengődik és majdnem kizárólag a helybeli piac szükségletéből él; a gyapjuület és különösen a közönséges fajtában való kereskedelem elhagyta városunkat és Bécsben telepedett meg; a sertéskereskedelem Bécsben szintén emelkedőben van, míg nálunk hanyatlással fenyeget; az olajkereskedés súlypontja tényleg máris Bécsben van, az olajkereskedés pedig Budapesten mondhatni egészen megszűnt. A dolgok ilyen menete mellett — mondja az indítvány — darabként vonatik el lábaink alól azon talaj, melyen nyugszik fővárosunknak nemcsak nagybodása, de minden reménye is, melyet annak vagyonosodásához kötünk.

Az indítványt az értekezlet elnöke, dr. Havas Ignác, a fővárosi statisztikai hivatal volt igazgatója, és az értekezlet jegyzője, Körösi József, a város volt miniszteri biztosa, valamint 18 bizottsági tag irta alá. Az aláíró bizottsági tagok legelsője Szentkirályi Mór, Pest város utolsó polgármestere.

Az indítvány azt célozta, hogy a városi közgyűlés kebeléből küldessék ki egy, a polgármester elnöklete alatt 24 tagból álló bizottság azon feladattal, hogy a fővárosi kereskedelem hanyatlásának okairól, valamint azon intézkedésekről, melyek a főváros kereskedelmének emelését eredményeznék, lehető legrövidebb idő alatt ki-merítő jelentést készítsen.

A törvényhatóság 1874 április 22-én tartott közgyűlésén elfogadta az indítványt és Kammermayer Károly elnöklete alatt ki is küldött egy bizottságot, mely jórészt

magukból az indítványozókból állott. A bizottság, melyben főleg Kochmeister Frigyes, Horn Ede, Fuchs Gusztáv, Vécsey Sándor és Róth Károly (a kalapgyáros) buzgólkodtak, mindenekeőt Körösi Józsefnek, a budapesti gabonakereskedelem hanyatlásáról irt hosszabb emlékiratát tette tanulmánytárgyává. Attanulmányozta a kereskedelmi és iparkamarának fentebb már említett emlékiratát, érintkezésbe lépett a különböző minisztériumokkal és végül sorozatos tanácskozásokat folytatott a kereskedelem egyes ágáiból meghívott szakértőkkel.

A mai nemzedék előtt bizonyára nem lesz érdektelen feleleveníteni ezeknek a

szakembereknek neveit. A nevek viselői — úgy tudom — már egytől-egyig meghaltak.

Ime, a kihallgatott szakférfiak névsora:

Emlékezzünk régiekről.

A gabonakereskedésre nézve Strasser Alajos és Mauthner Zsigmond gabonakereskedők adtak elő szakvéleményt. A lisztiparra nézve Ullmann József, az akkori Pannonia Gözmalom igazgatója és Doswald József, a Pesti Hengermalom igazgatója. A szállítványozási üzletre nézve Häutler Lipót, a Schüller és Bondy-cég képviselőjében. A köszénkereskedésre nézve Feldmann Károly, a Salgótarjáni Köszénbánya Társulat igazgatója és Löwy Samu, a Drasche-fele Köszénbánya és Téglagyár igazgatója. A marhakereskedésre nézve Bauer Manó, a Bauer Testvérek-cég képviselőjében Rigler László vezérigazgató, Roth Mór marhakereskedő. A sertéskereskedésre nézve Schuster János, a Köbányai Sertésbizalmi igazgatója és Ludwig Gottfried sertéskereskedő. A szilva-kereskedésre nézve Beimel Jakab, a Beimel és Herz-cég tagja, Aebly Adolf és Halbauer Vilmos, az utóbbi a Halbauer és Kölber-cég tagja. A gyapjúkereskedelemlre nézve Schweiger Márton, a Schweiger

Testvérek-cég tagja és Salin Henrik gyapjúkereskedő. A dohánykereskedésre nézve Schosberger Zsigmond, a Schosberger S. W. és Fiai cég tagja, Kohén J. J. bankigazgató és Herzog Péter, a Herzog M. L. és Társa cég tagja. Az olajkereskedésre nézve Schosberger Henrik, a Schosberger S. N. és Fiai cég részéről, valamint Schanzer Fülöp, az Olajipartársulat igazgatója. A szeszüzletre nézve Linzer Károly szeszgyáros, Leipziger Vilmos, a Friedental Károly cég tagja és Krausz Lajos szeszgyáros. A kézműarukereskedelemre nézve Ruszt Bernát, a Ruszt és Müller cég tagja és Brüll Miksa, a Munk Mór és Tsa cég tagja. A ruházati cikkekkel való kereskedelemre nézve Hirsch Jakab szabó, Lackenbacher Vilmos, a Krausz és

Lackenbacher cipőgyáros-cég tagja, Kusler Samu szabó. A bőrkereskedésre nézve Riesz József, a Riesz Testvérek cég tagja. Machlup Fülöp, a Machlup Testvérek cég tagja, valamint Fischer József, a Fischer J. örököségi cégnek egyik tagja. A sókereskedésre nézve Herzog Péter. A borkereskedésre nézve Szarvasy Sándor és Jalic Kálmán borkoroskodók. A vaskereskedésre nézve Volny József, a Salgótarjáni Vasfinomító Társulat igazgatója és Tömöry-Schopper Ferenc vasnagykereskedő és Mechwart András, a Ganz-gyár igazgatója. A fakereskedésre nézve Neuschloss Miksa és Pfeiffer József fakereskedők, kik közül az utóbbinak Bécsben volt a főüzlete. A petroleumkereskedésre nézve Krausz Károly.

A több napon át kihallgatott szakértőknek a következő kérdésekre kellett felelni:

I. Milyenek az állapotok az ön által képviselt kereskedelmi ágban? Ha az üzlet pang.

II. mely körülmények okai az ön által jelzett üzletpangás és hanyatlásnak, végül

III. lehetne-e célszerű intézkedések által az ön által képviselt kereskedelmi ágat

támogatni s igenlő esetben, melyek azon eszközök, melyeket ön célravezetőnek tart?

A szakértőkkel való tanácskozások tulajdonrészt német nyelven folytak több napon át, csak Schweiger Márton, Szarvasy Sándor és Volny József tartottak a bizottság előtt előadást, Kohen J. J. pedig

magyar nyelven írásban adta elő szakértői véleményét.

A tárgyalásokról gyorsírói jegyzések készültek és a tárgyalások anyagát ki is nyomatták. Rendkívül érdekes világot vetnek az ötven év előtti viszonyokra a szakértői előterjesztések, melyek egytől-egyig igen magas színvonalúak voltak. Nincsen terünk a szakértői véleményeket részletesen ismertetni.

Egyike a legfontosabb kívánságoknak, melyeket a bizottság le-tárgyalt, a közraktárak kérdése volt, mely rövidesen megoldást is nyert.

A budapesti kereskedelem ötven év előtti kívánságai közül számos még ma is időszerű.

Ilyen például a városi kövezetvám le szállítása. Pesten a városi kövezetvám évi 400.000 forintot hozott, holott a kereskedelmi forgalom által rongált utak fenn-tartása csak 100.000 forintba került. Kraj-cáros illetékek elviselhetetlen voltát panaszolták a kereskedők akkortájt. A ga-bona kövezetvámját métermázsanként fél krajcárral kérték leszállítani.

Már akkor felmerült a soroksári Duna-ágban létesíteni akart és csak még most épülő kereskedelmi kikötő terve.

A bürokrata kereskedelemellenes viselkedések miatt is panaszkodtak.

Panaszkodtak a magas vasuti tarifák ellen, melyek első sorban a fővárost sújtják.

A szocialis kérdés megoldása is fel-ütötte fejt a tárgyalások során.

Minderről részletesen beszámol az e könyv is, melyet a város jelenlegi tudós fő-levéltárosa megirt. Sajnos,

Gárdonyi Albert főlevéltáros köny-vét Budapest 50 esztendejéről a város mai urai sem akarják kinyo-matni, mert nincsenek annak irányá-val megelégedve. A könyv a vá-rosháza volt vezetőinek érdemeiről beszél.

A városháza mai urai tanulhatnának egyet-mást a régiektől. A mai városháza vezeték még az egyes bizottsági tagok szakértő véleményére sem kíváncsiak, ha nem vallják az ő fajvédő politikai néze-teiket. Ötven évvel ezelőtt kíváncsiak vol-tak Schossbergerek és Kohenek vélemé-nyére is...